

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту педагогіки і психології
проф. Є.М.Кондратюк
«30» серпня 2023 р..

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до спеціальності

Галузь знань 05 Соціальні та політичні науки

Спеціальність 053 Психологія

Освітня програма Практична психологія перший (бакалаврський)
рівень

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією

Інституту педагогіки і психології
«30» серпня 2023 р

Голова проф. Ю.А.Бондаренко

Суми - 2023

Розробники:

Усик Д.Б., к.психол.н, доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри Кузікова С.Б, д.психол.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Освітній ступінь - бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
24 год.		2год.	
Практичні, семінарські			
28 год.		2 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
94 год.		136 год.	
Консультації:			
4 год.		2 год.	
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин - 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» є забезпечення успішної професійної адаптації майбутніх психологів на основі вивчення основних функцій практичного психолога, видів діяльності, вимог до його особистості, особливостей організації психологічного супроводу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» є:

- розкрити сутність основних понять, які в сукупності визначають
- психологічну характеристику сучасної психологічної діяльності;
- розкрити й проаналізувати предметний зміст і мотивацію сучасної психологічної діяльності, її основні функції;
- забезпечити засвоєння основних психологічних характеристик, етичних вимог до організації психологічного супроводу в різних галузях;
- сприяти розвитку творчого потенціалу студентів у процесі освоєння даного курсу за допомогою спеціально розробленої системи творчих завдань;
- сприяти становленню особистісної професійно-психологічної позиції.

Завдання:

- розкрити теоретичні питання вивчення розвитку людини в онтогенезі, закономірності, причини та фактори психічного розвитку;
- сформувати у студентів уміння аналізувати психічні явища і закономірності, виявляти їх сутність під час надання психологічної допомоги людям різного віку;
- виробити навички проведення психологічного обстеження та опрацювання отриманих результатів, уміння їх інтерпретувати та укладати психологічну характеристику.

Освітньою програмою визначені наступні **програмні компетентності:**

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту населення.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Вступ до спеціальності» вимагає актуалізації міждисциплінарних знань із «Загальної психології», «Практикуму із загальної психології».

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

РН 1. Знання основних напрямків та проблем психології та основ аналізу психологічних досліджень у сучасній психології;

РН 2. Самостійність та продуктивна критичність аналізу літературних та Інтернет-джерел з проблем сучасних досліджень у вивченні розвитку особистості в онтогенезі та психологічного змісту професійної діяльності практичного психолога;

РН 3. Розуміння сучасних вимог до організації психологічних досліджень психології, особливостей використання конкретних психодіагностичних методик в дослідженнях особливостей розвитку;

РН 4. Володіти уміннями визначати можливості просвітницької роботи у відповідності до профілактичних завдань, адекватно моделювати її мету, завдання та методику, проводити та об'єктивно оцінювати ефективність;

РН 5. Визначати можливості збереження психологічного здоров'я, формування здорової психологічної поведінки осіб;

РН 6. Уміння аналізувати та об'єктивно оцінювати професійний досвід як спеціалістів з психології України та світу, так і власний та формулювання на цій основі змістовного, чіткого та конкретного запиту щодо покращення власної практичної діяльності;

РН 7. Розуміння юридичних та етичних принципів професійної діяльності практичного психолога;

РН 8. Аналіз основних психологічних теорій та технологій організації процесу діагностики особистісних особливостей дітей та дорослих, відбір та ефективне адаптування різноманітних традиційних та інноваційних технологій та методів.

Політика дисципліни

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [[Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка](#)]. Окреслимо його основні складові.

Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.

Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.

Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів.

Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	«Відмінно». Відповідь або виконання завдання характеризується правильністю та повнотою без допомоги викладача. Під час висвітлення питання студент може теоретично обґрунтувати загальні методичні засади викладання окремих тем курсу,

	самостійно організовувати пізнавальну діяльність на аудиторних заняттях та в позааудиторний час; створювати методичні розробки з різних форм навчальної роботи, має навички організації дослідницької діяльності.
82-89	«Дуже добре». Навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам. Теоретичний зміст курсу освоєно повністю, необхідні практичні навички роботи з матеріалом в основному сформовані. Передбачені навчальною програмою навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального.
74-81	«Добре». Студент володіє матеріалом з теми. Викладення матеріалу з теми є чітким, логічним з наведенням прикладів із власних спостережень, використанням знань із суміжних дисциплін, передового досвіду. Відповідь або виконання завдання характеризується повнотою з незначними огріхами без надання допомоги з боку викладача.
64-73	«Задовільно». Відповідь або виконання завдання характеризується недостатньою повнотою, але правильністю без надання допомоги викладача. Студент володіє обсягом знань та умінь, які є необхідними для розкриття теми, користується термінологією, однак, під час розкриття теоретичних основ психології спорту студент може припускатися окремих неточностей, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача.
60-63	«Посередньо». Відповідь або виконання завдання характеризується неповнотою і проводяться за допомогою консультації викладача. Значну частину матеріалу студент наводить на репродуктивному рівні, зазнає труднощів під час надання визначень ключовим поняттям теми, недосконало володіє сучасними досягненнями психологічної науки. Під час відповіді спостерігається порушення логічності та точності.
35-59	«Незадовільно» (з можливістю перескладання). Відповідь або виконання завдання характеризується фрагментарністю і є можливими тільки за умови надання допомоги викладача. Студент частково володіє матеріалом з теми, не користується ключовими термінами. Викладення матеріалу відбувається на репродуктивному рівні зі значною кількістю огріхів та неточностей.
1 - 34	«Незадовільно» (без можливості перескладання).

	Відповідь або виконання завдання характеризується неправильністю та фрагментарністю, відбуваються під керівництвом викладача. Теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою курсу, засвоєно частково, необхідні практичні уміння не сформовано. Контрольні роботи за змістовими модулями не написано.
--	--

Розподіл балів

Поточний контроль											Разом	Підсумковий екзамен	Загальна сума	
Розділ 1			Розділ 2		Розділ 3			Розділ 4						Розділ 5
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 5.1	Т 5.2	75	25	100
Контроль поточної роботи											45			
3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4		4		
Контроль самостійної роботи											30			
2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3				3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу, затвердженого вченою Радою СумДПУ імені А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015 р.).

Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, в проведенні психодіагностичних методик, обробленні та аналізі їх результатів, у виконання, обговоренні та оцінюванні практичних завдань, тестування, індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді письмової роботи.

Результати самостійної роботи контролюються з використанням технології дистанційного навчання.

Підсумковий контроль - екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Психологія з методикою досліджень.

Тема 1.1. Предмет вивчення психології

Види психотерапії (пасторська, американська, кухонна).

Тести, проєктивні методики, експеримент.

Етологія, біхевіоризм, психоаналіз, гештальтпсихологія та інші види.

Холотропне дихання, НЛП.

Аудіали, візуали, кінестетики.

Тема 1.2. Методи дослідження в психології

Спостереження.

Експеримент (види експериментів).

Допоміжні методи.

Тести (ММРІ, Кеттел).

Проєктивні методики (методи структурування (Роршах, ТАТ), методи конструювання (тест світобудови, фігурки в пісочниці), методи доповнення (тест незакінчених речень, тест фрустрації Розенцвейга), методи катарсису (психодрама Морено), методи вивчення експресії (аналіз почерку, особливостей мовленнєвого спілкування), методи вивчення продуктів діяльності (малюнкові тести).

Розділ 2. Вікова психологія.

Тема 2.1. Біологічні аспекти статевої диференціації

Диференційна психологія в Україні та на Заході.

Біологічні механізми статевої диференціації.

Демографічні дослідження статевої диференціації.

Стійкість до захворювань чоловіків та жінок.

Статева ідентифікація.

Тема 2.2. Механізми психічного розвитку дитини

Фактори психічного розвитку (спадковість, середовище, активність, генотип, фенотип, соціалізація, інтеріоризація).

Механізми психічного розвитку дитини.

Стабільні та кризові вікові періоди.

Соціальна ситуація розвитку.

Провідна діяльність.

Психічні новоутворення.

Розділ 3. Психопатології розвитку особистості.

Тема 3.1. Причини виникнення психічних порушень

Екзогенні, ендогенні, психогенні причини.

Концепція ВКХ, соматозогнозії.

Нормальні варіанти нозогнозій.

Патологічні варіанти нозогнозій.

Тема 3.2. Психічні відхилення у розвитку особистості

Розлади сприйняття.

Розлади пам'яті.

Розлади інтелекту.

Розлади мислення.

Тема 3.3. Психічні відхилення у розвитку особистості (2 частина):

Емоційні розлади.

Маячний стан.

Невротичні розлади.

Психози.

Розділ 4. Психологія сімейних відносин.

Тема 4.1. Розвиток сексуальності у чоловіків та жінок

Типологія кохання.

Розвиток сексуальності в онтогенезі.

9 мотивів особистісного змісту статевого акту.

Відношення чоловіків та жінок до сексу.

Особливості чоловічої та жіночої сексуальності.

Сексуальна привабливість.

Тема 4.2. Чоловіки та жінки в сім'ї.

Вступ до шлюбу чоловіків та жінок.

Потреби у шлюбі чоловіків та жінок.

Сумісність та задоволеність шлюбом.

Шлюбна зрада.

Розлучення та повторний шлюб.

Тема 4.3. Сексуальні порушення

Патології гетеросексуальності (посилення статевого потягу, зниження статевого потягу, садизм та мазохізм).

Порушення статевої самосвідомості (транссексуалізм).

Порушення стереотипу статевої поведінки.

Порушення психосексуальних орієнтацій за об'єктом (нарцисизм, ексгібіціонізм, вуайєризм, фетишизм, зоофілія, некрофілія).

Порушення психосексуальних орієнтацій за віком об'єкта (педофілія, ефебофілія, геронтофілія).

Розділ 5. Соціальна психологія.

Тема 5.1. Соціальне мислення

Комунікація, невербальна комунікація.

Адаптація.

Соціальні репрезентації.

Я-концепція, Я-структура.

«Локус контролю».

Набута безпорадність.

Тема 5.2. Соціальні переконання та судження

Ілюзорний взаємозв'язок.

Ілюзія контролю.

Поведінка та установки.

Конформізм

Експерименти С.Аша та С.Мілграма

Переконання

Соціальна фасілітація

7. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Психологія з методикою досліджень												
Тема 1.1. Предмет вивчення психології.	11	2	2			7	11,5	0,5			11	
Тема 1.2. Методи дослідження в психології.	11	2	2			7	11,5		0,5		11	
РОЗДІЛ 2. Вікова психологія												
Тема 2.1. Біологічні аспекти статевої диференціації.	12	2	2			8	11				11	
Тема 2.2. Механізми психічного розвитку дитини	14	2	4			8	12	0,5	0,5		11	
РОЗДІЛ 3. Психопатології розвитку особистості												
Тема 3.1. Причини виникнення психічних порушень.	12	2	2			8	13	0,5	0,5		12	
Тема 3.2. Психічні відхилення у розвитку особистості.	12	2	2			8	12				12	
Тема 3.3. Психічні відхилення у розвитку особистості (2 частина).	12	2	2			8	12				12	
РОЗДІЛ 4. Психологія сімейних відносин												
Тема 4.1. Розвиток сексуальності у чоловіків та жінок.	12	2	2			8	12				12	
Тема 4.2. Чоловіки та жінки в сім'ї.	14	2	4			8	13	0,5	0,5		12	
Тема 4.3. Сексуальні порушення.	12	2	2			8	12				12	
РОЗДІЛ 5. Соціальна психологія												
Тема 5.1. Соціальне мислення.	12	2	2			8	12				12	

Тема 5.1. Соціальні переконання та судження.	16	2	2		4	8	12				12
Усього годин	150	24	28			94	140	2	2		136

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет вивчення психології	2	
2	Методи дослідження в психології	2	0,5
3	Біологічні аспекти статевої диференціації	2	
4	Механізми психічного розвитку дитини	4	0,5
5	Причини виникнення психічних порушень	2	0,5
6	Психічні відхилення у розвитку особистості	2	
7	Психічні відхилення у розвитку особистості (2 частина)	2	
8	Розвиток сексуальності у чоловіків та жінок	2	
9	Чоловіки та жінки в сім'ї	4	0,5
10	Сексуальні порушення	2	
11	Соціальне мислення	2	
12	Соціальні переконання та судження	2	
Разом		28	2

Теми лабораторних занять (не передбачені)

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет вивчення психології	7	11
2	Методи дослідження в психології	7	11
3	Біологічні аспекти статевої диференціації	8	11
4	Механізми психічного розвитку дитини	8	11
5	Причини виникнення психічних порушень	8	12
6	Психічні відхилення у розвитку особистості	8	12
7	Психічні відхилення у розвитку особистості (2 частина)	8	12
8	Розвиток сексуальності у чоловіків та жінок	8	12
9	Чоловіки та жінки в сім'ї	8	12
10	Сексуальні порушення	8	12
11	Соціальне мислення	8	12
12	Соціальні переконання та судження	8	12
Разом		94	136

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бочелюк В. Й. Психологія: вступ до спеціальності: Навч. посібник / В.Й.Бочелюк, В. В. Зарицька. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.
2. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2019. –256с.
3. Основи практичної психології. [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.
4. Подшивайлова Л. І. Вступ до спеціальності: психологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І. Подшивайлова. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2011. – 320 с.
5. Приходько Ю. О. Практична психологія: Введення у професію : Навч. посібник / Ю. О. Приходько. – 3-е вид. – К. : Каравела, 2012. – 248 с.

Додаткові:

1. Іванова О.В. Психологія. Вступ до спеціальності / О.В. Іванова, Л.М. Москалюк, С.І. Корсун . – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 184 с.
2. Кісарчук З.Г. Особливості розвитку практичної психології на сучасному етапі. Практична психологія і соціальна робота. – 2001. –№3. – С.10-12.
3. Кузікова С. Б. Основи вікової психокорекції. Навчально-методичний посібник.– Суми: СумДПУ, 2001. – 320 с.
4. Матвеева М. П. Організація роботи шкільного психолога. – К., 2001. – 198 с.
5. Марінушкіна О. Є. Порадник практичного психолога. – Харків: Основа, 2007. – 230 с.
6. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: Навчально-методичний посібник в 2-х т. За ред. В. Панка, І. Цушка. – К.: Ніка-Центр, 2005. –348 с.
7. Оржеховська В. М. Дитяча бездоглядність та безпритульність: історія,проблеми, пошуки: Навчальний посібник. – К. : ЗАТ «ЕКСІМСЕРВІС», 2004. –177 с.
8. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
9. Практичний психолог у дошкільному закладі: Методичні рекомендації. О.Є.Марінушкіна, Ю.О. Замазій. – Х.:ХОНМІБО, 2004. – 96 с.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України
2. Підручник з психології.
3. Практикуми з психології.
4. Словники та енциклопедії з психології.
5. Зображувальна наочність - схеми та таблиці.
6. Аудіо наочність.
7. Відео наочність.
8. Мультимедійні презентації.
9. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик.
10. Тестові завдання для комп'ютерного контролю.